

MỘT SỐ GIẢI PHÁP NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG GIẢNG DẠY BỘ MÔN GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG - AN NINH TẠI TRƯỜNG ĐẠI HỌC, CAO ĐẲNG

Trần Minh Sang - Trường Đại học Đồng Tháp

Ngày nhận bài: 21/02/2018; ngày sửa chữa: 17/03/2018; ngày duyệt đăng: 30/03/2018.

Abstract: National defense education plays an important role in educating citizens on national defense and security knowledge with aim to promote the strength of national unity and patriotic tradition of our nation. In this article, author proposes some solutions to improve quality of teaching national defense education at universities. These solutions also help raise the awareness of students of responsibility in national defense and construction.

Keywords: Quality, teaching, national defense education.

1. Mở đầu

Trong giai đoạn hiện nay, tình hình thế giới và khu vực tiếp tục diễn biến nhanh chóng, phức tạp, tiềm ẩn những yếu tố khó lường. Đối với nước ta, các thế lực thù địch vẫn luôn tìm mọi cách chống phá, chủ yếu bằng chiến lược “*diễn biến hoà bình*”, nhằm xoá bỏ chế độ xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam, xoá bỏ vai trò lãnh đạo của Đảng. Nhằm xây dựng và bảo vệ vững chắc nước Việt Nam xã hội chủ nghĩa, chúng ta cần xây dựng một thế trận quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân trong đó học sinh, sinh viên (SV) trên cả nước là một lực lượng đông đảo, có đủ sức khỏe, có trình độ học vấn, có tiềm năng sáng tạo, có khả năng tiếp cận và làm chủ khoa học kỹ thuật hiện đại và là chủ nhân tương lai của đất nước. Do đó, nâng cao chất lượng giảng dạy bộ môn Giáo dục quốc phòng và an ninh (GDQP-AN) là “...nhiệm vụ chung của Đảng, Nhà nước và toàn xã hội; phải được chỉ đạo, tổ chức thực hiện chặt chẽ, thống nhất từ Trung ương đến địa phương” [1; tr 1]. GDQP-AN được tiến hành “bằng các hình thức phù hợp với từng đối tượng” [1; tr 1].

Quan điểm của Đảng, Nhà nước ta, GDQP-AN là tổng thể các hoạt động giáo dục xây dựng, nâng cao phẩm chất, năng lực về quốc phòng và an ninh cho công dân Việt Nam trong các hoạt động nhằm thực hiện thắng lợi nhiệm vụ xây dựng và bảo vệ vững chắc Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa. Chỉ thị số 12-CT/TW ngày 03/02/2007 của Bộ Chính trị về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác GDQP-AN trong tình hình mới đã xác định: “GDQP-AN là một bộ phận của nền giáo dục quốc dân” [1; tr 1]. Vì vậy, đội ngũ giảng viên (GV) giảng dạy bộ môn GDQP-AN phải có những giải pháp phù hợp với từng đối tượng người học, góp phần nâng cao chất lượng giảng dạy bộ môn.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Thực trạng giảng dạy bộ môn Giáo dục quốc phòng và an ninh tại các trường đại học, cao đẳng hiện nay

Để giảng dạy tốt bộ môn GDQP-AN, trước hết, đội ngũ GV phải có kiến thức sâu rộng; việc có ý thức tự trau dồi, tích lũy kiến thức qua việc tự học, tự nghiên cứu, nhằm làm giàu tri thức phục vụ chuyên môn phải được coi trọng. Ngoài ra, việc cập nhật thông tin qua các phương tiện thông tin đại chúng đóng vai trò hết sức quan trọng, giúp cho GV có nhiều kiến thức mới, phong phú. Tuy nhiên, trong lãnh đạo, chỉ đạo và tổ chức thực hiện nhiệm vụ GDQP-AN của một số trường hiện nay còn bộc lộ một số hạn chế như: chưa thật sự quan tâm chỉ đạo và đầu tư đúng mức cho công tác này; còn có những trường chưa coi GDQP-AN là nhiệm vụ lâu dài; chưa thực hiện tốt chế độ báo cáo, sơ kết, tổng kết theo quy định dẫn đến việc quản lý, chỉ đạo chưa kịp thời, kém hiệu quả; công tác đào tạo, quy hoạch đội ngũ chưa có chiều sâu; phương pháp giảng dạy chưa thật sự đổi mới, việc đầu tư cơ sở vật chất phục vụ giảng dạy còn nhiều hạn chế; công tác kiểm tra, giám sát còn mang tính hình thức.

Hiện nay, có một phận không nhỏ SV còn thờ ơ, lười học tập, ngại khó khăn gian khổ, học có biểu hiện lầy lẹ, qua loa bởi cho đây là môn học điều kiện. Do đó, nâng cao chất lượng giảng dạy bộ môn GDQP-AN sẽ góp phần nhân lên những giá trị tốt đẹp, tiến bộ của SV, đồng thời khắc phục được những hạn chế về lập trường, tư tưởng nhận thức về chính trị của các em, giúp các em sống có trách nhiệm hơn với cộng đồng và Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa.

Như vậy, để nâng cao chất lượng giảng dạy bộ môn GDQP-AN, không chỉ tác động vào ý thức trách nhiệm của người học với tư cách là chủ thể quan trọng nhất, mà còn phải quan tâm chú trọng đầu tư trang thiết bị dạy học và đào tạo đội ngũ GV đủ số lượng, bảo đảm chất lượng

đổi mới phương pháp giảng dạy, tăng cường ứng dụng công nghệ thông tin để nâng cao chất lượng, hiệu quả môn học để tương xứng với vị trí, yêu cầu giảng dạy của môn học. Đồng thời, tranh thủ sự quan tâm, lãnh chỉ đạo của Đảng ủy, Ban Giám hiệu (BGH) các trường mà đội ngũ GV tham mưu đề xuất kịp thời những vấn đề có liên quan đến chuyên môn, để Đảng ủy, BGH có hướng điều chỉnh phù hợp với thực tiễn hiện nay.

2.2. Giải pháp nâng cao chất lượng giảng dạy bộ môn Giáo dục quốc phòng và an ninh tại các trường đại học, cao đẳng

2.2.1. Tăng cường sự lãnh chỉ đạo của Đảng, Ban Giám hiệu các trường đối với môn học GDQP-AN

Tăng cường công tác giáo dục chính trị, tư tưởng, quán triệt nhiệm vụ chính trị của từng trường và chức trách, nhiệm vụ, vị trí vai trò của GV GDQP-AN. Đây là yếu tố trực tiếp chi phối đến quá trình nâng cao chất lượng đội ngũ GV phục vụ cho việc giảng dạy bộ môn. Vì vậy, để nâng cao chất lượng đội ngũ GV ở các trường cao đẳng, đại học hiện nay đúng hướng và đạt hiệu quả thiết thực đòi hỏi các cấp ủy Đảng, BGH các trường, đội ngũ cán bộ quản lý phòng, khoa, bộ môn cần nhận thức đúng đắn nhiệm vụ chính trị của Nhà trường và chức trách của đội ngũ GV GDQP-AN.

Tăng cường giáo dục phẩm chất đạo đức, lối sống đội ngũ GV GDQP-AN. Bản thân mỗi cán bộ GV là Đảng viên phải nhận thức đúng đắn việc xây dựng phẩm chất, đạo đức lối sống, không ngừng tu dưỡng, rèn luyện đạo đức cách mạng, đề cao tinh thần đoàn kết, tương thân tương ái, tính kỉ luật, dân chủ trong tập thể. Trong công việc, cán bộ, đảng viên phải nêu gương, thể hiện rõ thái độ dám nghĩ, dám làm, dám chịu trách nhiệm trước tập thể. Đồng thời, tăng cường công tác quản lý, kiểm tra, giám sát các hoạt động của đội ngũ GV GDQP-AN thường xuyên sẽ đảm bảo cho đội ngũ GV GDQP-AN thực hiện đúng nhiệm vụ giảng dạy.

Chỉ thị số 12-CT/TW ngày 03/05/2007 của Bộ Chính trị xác định: “GDQP-AN là một bộ phận của nền giáo dục quốc dân, việc phổ cập và tăng cường giáo dục quốc phòng là nhiệm vụ chung của Đảng, Nhà nước và toàn xã hội; phải được chỉ đạo, tổ chức thực hiện chặt chẽ, thống nhất từ Trung ương đến địa phương” [1; tr 2]. Đây là giải pháp cơ bản, là cơ sở, tiền đề, có ý nghĩa quyết định đối với nâng cao chất lượng GDQP-AN. Bởi vì, trong mọi hoạt động của con người, nhận thức đúng bao giờ cũng là cơ sở, tiền đề, hướng dẫn chỉ đạo hành động, phát huy trách nhiệm, động cơ thái độ, nâng cao ý chí quyết tâm của chủ thể và lực lượng trong quá trình nâng cao chất lượng giảng dạy bộ môn có tính đặc thù như môn học GDQP-AN trong giai đoạn hiện nay.

2.2.2. Xây dựng đội ngũ giảng viên giáo dục quốc phòng - an ninh đảm bảo về số lượng và chất lượng

Trong sự nghiệp GD-ĐT nói chung, GDQP-AN nói riêng, đội ngũ GV là một trong những nhân tố có ý nghĩa quyết định đến chất lượng giảng dạy bộ môn GDQP-AN. Do đó, đẩy mạnh công tác bồi dưỡng, đào tạo nhằm chuẩn hóa đội ngũ GV GDQP-AN là vấn đề cấp thiết hiện nay. Căn cứ vào tình hình thực tế đội ngũ GV GDQP-AN của từng trường, từng địa phương mà có những kế hoạch, lộ trình đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ cho phù hợp. Theo Quyết định số 607/QĐ-TTg, ngày 24/4/2014 của Chính phủ phê duyệt đề án “Đào tạo GV, giáo viên GDQP-AN cho các trường trung học phổ thông, trung cấp chuyên nghiệp và trung cấp nghề, cao đẳng nghề và các cơ sở giáo dục đại học đến năm 2020” [2; tr 1]. Tập trung xây dựng đội ngũ GV đủ về số lượng, đáp ứng yêu cầu về chất lượng nhằm đáp ứng nhu cầu giảng dạy. Vì vậy phát triển đội ngũ GV GDQP-AN là một yêu cầu tất yếu, khách quan, là yếu tố cơ bản trong hoạt động dạy - học, quyết định đến chất lượng, hiệu quả việc thực hiện chương trình môn học.

Luật Giáo dục quốc phòng và An ninh quy định tiêu chuẩn GV, giáo viên giảng dạy GDQP-AN: “Giáo viên, GV GDQP-AN phải có trình độ cử nhân GDQP-AN trở lên; đối với người đã có trình độ cử nhân trở lên ở chuyên ngành khác thì phải có chứng chỉ bồi dưỡng nghiệp vụ sư phạm và chứng chỉ đào tạo giáo viên, GV GDQP-AN” [4; tr 8]. Luật đã thể hiện rõ những quy định về trách nhiệm của các chủ thể trong nhiệm vụ GDQP-AN, đặc biệt yêu cầu về nâng cao chất lượng đội ngũ GV làm công tác giảng dạy bộ môn GDQP-AN ở các trường. Qua đó trang bị cho SV những kiến thức cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh về chiến tranh, quân đội và bảo vệ Tổ quốc; nhận thức đúng về nguồn gốc, bản chất chiến tranh; các quan điểm của Đảng về xây dựng nền quốc phòng toàn dân, lực lượng vũ trang nhân dân để tiến hành chiến tranh nhân dân bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa.

Đội ngũ GV GDQP-AN là lực lượng nòng cốt của các trường cao đẳng, đại học, số lượng, chất lượng GV đóng vai trò quyết định chất lượng GDQP-AN. Chất lượng đội ngũ GV ở các trường là tổng hòa những giá trị được tạo ra từ số lượng cơ cấu tổ chức đội ngũ, phẩm chất chính trị, đạo đức, tinh thần trách nhiệm và trình độ năng lực của đội ngũ. Bảo đảm cho đội ngũ GV thực hiện chức trách nhiệm vụ, đáp ứng mục tiêu yêu, cầu nhiệm vụ GDQP-AN. Song song với việc tăng số lượng, việc chú trọng chất lượng của đội ngũ GV là vô cùng quan trọng vì đây là yếu tố quyết định đến chất lượng của giáo dục nói chung và bộ môn GDQP-AN nói riêng.

2.2.3. *Đổi mới tư duy, phương pháp giảng dạy theo hướng phát triển toàn diện năng lực cho sinh viên giai đoạn hiện nay*

GDQP-AN là môn học đặc thù nên có lí thuyết và có thực hành, vừa giáo dục tư tưởng, vừa rèn luyện thể chất. Vì vậy, SV sau khi tiếp cận với kiến thức đòi hỏi phải biết vận dụng những kiến thức đó vào thực tế. Theo quan điểm giáo dục hiện đại, lí thuyết phát triển năng lực thể hiện được ưu thế trước những yêu cầu đổi mới giáo dục Việt Nam. Việc dạy học theo định hướng phát triển toàn diện năng lực thực hiện không chỉ chú ý đến việc tích cực hoá người học về mặt trí tuệ mà còn chú ý rèn luyện cho họ những năng lực giải quyết các vấn đề gắn với thực tiễn, những tình huống nghề nghiệp, nhằm thực hiện có hiệu quả các mục tiêu mà Nghị quyết Trung ương đề ra.

Hiện nay, GD-ĐT theo hướng phát triển toàn diện năng lực đang trở thành xu thế phổ biến trên thế giới. Nền đội ngũ GV GDQP-AN cần quan tâm đến việc đào tạo con người biết vận dụng kiến thức, kĩ năng, thái độ vào giải quyết những nhiệm vụ thực tiễn, cung cấp cho họ những năng lực cần thiết, phù hợp. Do đó, bản thân GV trước hết là phải gương mẫu, thực hiện đúng giờ giấc lên lớp, trang phục đúng quy định, ngôn phong, động tác phải đúng và chuẩn mực. Đặt công tác giáo dục về ý thức, nề nếp là ưu tiên hàng đầu trong giảng dạy bộ môn này. Mặt khác, đối với GV GDQP-AN, công việc giảng dạy phải gắn liền với nghiên cứu khoa học, để không ngừng tích lũy kiến thức, trau dồi tư duy, nâng cao trình độ chuyên môn, góp phần tìm ra những hình thức, biện pháp thích hợp để truyền đạt tri thức tới người học. Tổ chức các hoạt động giảng dạy phải luôn luôn đổi mới, phong phú, đa dạng tạo kích thích hứng thú cho SV như: Trong quá trình học tập, GV đưa ra một số quy định buộc SV phải tham khảo giáo trình, tài liệu để SV chủ động nắm bắt nội dung môn học, nhằm hiểu sâu hơn nữa kiến thức. Đồng thời, cần hướng dẫn cải tiến phương pháp học tập cho SV, bởi hoạt động của GV trên lớp đã bao hàm hoạt động của sinh viên. Như vậy, hoạt động học của SV luôn chứa đựng vai trò giảng dạy của GV. Để dự báo năng lực học tập, tự giáo dục của SV, năng lực giảng dạy của GV, từ đó điều chỉnh, đổi mới phương pháp học tập cho SV, phương pháp giảng dạy của GV; Tạo hứng thú cho SV thông qua việc ứng dụng công nghệ thông tin vào từng nội dung bài giảng của môn học GDQP-AN việc ứng dụng công nghệ thông tin vào giảng dạy trở nên vô cùng phong phú và đa dạng, có hiệu quả rất nhiều trong việc tạo hứng thú cho học sinh khi tiếp cận môn học. Song song với sử dụng công nghệ thông tin thì GV nên kết hợp trình chiếu các thước phim tư liệu có liên quan đến bài học và các loại tranh, ảnh được trang bị ngay tại phòng truyền thống hay (phòng học chức năng) điều này nhằm

kích thích tính tò mò, thích thú, tìm hiểu của các em đối với môn học. Ngoài ra, GV tạo hứng thú cho SV thông qua các hình thức khác như: cho SV tham gia đi thực tế, tổ chức các buổi hội thảo quốc phòng, tổ chức trò chơi để các em có điều kiện giải trí, rèn luyện thể lực tăng cường sức khỏe, thể hiện tốt năng lực của mình; Đồng thời, GV cần đổi mới mạnh mẽ phương pháp kiểm tra, đánh giá, việc phải đổi mới phương pháp giảng dạy theo hướng tích cực hoá quá trình học tập của SV, GV phải tạo ra được cơ chế buộc học sinh phải tham gia tích cực học tập, chủ động tham khảo tài liệu, chủ động nắm bắt nội dung môn học, từ đó SV hiểu sâu hơn nữa kiến thức đã được trang bị. Việc kiểm tra, đánh giá đối với SV phải đa dạng, hài hòa, toàn diện mới kích thích được sự tự kiểm tra và tự đánh giá mình qua quá trình học tập cũng như rèn luyện.

2.2.4. *Đầu tư cơ sở vật chất, trang thiết bị phục vụ công tác giảng dạy*

Một trong những vấn đề góp phần quan trọng, ảnh hưởng đến chất lượng giảng dạy bộ môn GDQP-AN là cơ sở vật chất, các phương tiện hỗ trợ cho quá trình dạy và học. Hiện nay, những điều kiện nêu trên mới chỉ dừng lại ở mức độ đáp ứng được một phần yêu cầu với môn học. Để có sự đồng bộ thống nhất thì các trường đại học, cao đẳng nên trang bị phòng truyền thống hay (phòng học chức năng), trưng bày những hình ảnh tư liệu, mô hình có tính mô phạm tiếp nối những tư liệu mà các em đã được trang bị ở trung học. Ngoài ra, hệ thống sân tập, trang phục, trang bị đầy đủ các loại vũ khí, lựu đạn mô hình để phục vụ giảng dạy đối với môn học có tính đặc thù như GDQP-AN. Đồng thời, trang bị thêm những phương tiện cần thiết nhất, bổ sung các loại giáo trình, sách báo, tài liệu tham khảo trong hệ thống thư viện là vô cùng cần thiết; đặc biệt là các loại tài liệu tham khảo phải được cập nhật thường xuyên, đảm bảo việc khai thác thông tin trên các phương tiện thông tin đại chúng. Cùng với đó, tích cực đổi mới phương pháp, ứng dụng các tiến bộ khoa học - công nghệ vào giảng dạy, tăng cường ứng dụng công nghệ thông tin vào quá trình giảng dạy để tăng tính hấp dẫn của môn học.

3. Kết luận

Tóm lại, để nâng cao chất lượng giảng dạy môn học GDQP-AN tại trường đại học và cao đẳng cần thực hiện đồng bộ nhiều giải pháp; trong đó, xây dựng, kiện toàn đội ngũ GV GDQP-AN đủ về số lượng, đảm bảo về trình độ, có chất lượng chuyên môn nghiệp vụ được coi là trọng tâm. Thực tế cho thấy, nghiên cứu về giải pháp nâng cao chất lượng dạy và học bộ môn GDQP-AN là một vấn đề lớn, khó khăn và phức tạp, đòi hỏi nhiều công sức, thời gian, trí tuệ tập thể. Nên có thể khẳng định, môn

học GDQP-AN có vai trò, ý nghĩa rất to lớn trong việc giáo dục nâng cao ý thức, phẩm chất đạo đức cách mạng của mỗi SV trong giai đoạn hiện nay. Đặc biệt, trong điều kiện đất nước hội nhập và phát triển hiện nay, việc nâng cao ý thức, trách nhiệm và hiểu biết về kiến thức quốc phòng - an ninh là một nhiệm vụ thiết thực hơn bao giờ hết. Vì vậy, việc giảng dạy môn học GDQP-AN là một nhiệm vụ quan trọng và rất có ý nghĩa, giúp SV ý thức đoàn kết dân tộc và không ngừng phấn đấu học tập vươn lên, đáp ứng yêu cầu của sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa giai đoạn hiện nay.

Tài liệu tham khảo

- [1] Bộ Chính trị (2007). *Chỉ thị số 12-CT/TW ngày 03/05/2007 về sự tăng cường lãnh đạo của Đảng đối với công tác giáo dục quốc phòng - an ninh trong tình hình mới*.
- [2] Thủ tướng Chính phủ (2014). *Đề án đào tạo giảng viên, giảng viên giáo dục quốc phòng và an ninh cho các trường trung học phổ thông, trung cấp chuyên nghiệp, trung cấp nghề, cao đẳng nghề và các cơ sở giáo dục đại học đến năm 2020*.
- [3] Bộ GD-ĐT (2017). *Hướng dẫn thực hiện nhiệm vụ giáo dục quốc phòng - an ninh năm học 2017-2018 (ban hành kèm theo Công văn số 4888/BGDĐT-GDQP-AN ngày 18/10/2017 của Bộ GD-ĐT)*.
- [4] Quốc hội (2013). *Luật Giáo dục quốc phòng và an ninh*. NXB Hồng Đức.
- [5] Đảng Cộng sản Việt Nam (2016). *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*. NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [6] Ban Chấp hành Trung ương (2013). *Nghị quyết số 29-NQ/TW, ngày 04/11/2013 về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế*.
- [7] Nguyễn Minh Hiền (2008). *Giáo dục quốc phòng - an ninh cho học sinh, sinh viên - Một nội dung quan trọng của giáo dục, đào tạo trong thời kì mới*. Tạp chí Quốc phòng toàn dân, số 175 (3), tr 21-26.

PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC TỰ HỌC...

(Tiếp theo trang 52)

triển NLTH cho SV ngành Sư phạm Sinh học chính là đổi mới cả nội dung dạy học theo hướng gắn giữa lí luận với thực tiễn của đổi mới giáo dục ở trường phổ thông, đổi mới cả PPDH theo hướng tăng cường tổ chức, quản lí và đánh giá hoạt động tích cực, tự học của SV trong và

ngoài lớp học. Thực tiễn triển khai, bước đầu đem lại hiệu quả khả quan. Tuy nhiên, để thực hiện được đồng bộ đổi mới nội dung, PPDH môn học theo hướng tích cực hóa HĐTH, tự nghiên cứu của SV đòi hỏi cần có sự đầu tư cả về thời gian, trí tuệ, tinh thần trách nhiệm và sự kiên trì của GV cũng như sự hợp tác của SV.

Tài liệu tham khảo

- [1] Ban Chấp hành Trung ương (2013). *Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 04/11/2013, về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế*.
- [2] Nguyễn Cảnh Toàn (chủ biên, 2002). *Học và dạy cách học*. NXB Đại học Sư phạm.
- [3] Bernd Meier - Nguyễn Văn Cường (2016). *Lí luận dạy học hiện đại, cơ sở đổi mới mục tiêu, nội dung và phương pháp dạy học*. NXB Đại học Sư phạm.
- [4] Lê Đình Trung (chủ biên) - Phan Thị Thanh Hội (2016). *Dạy học theo định hướng hình thành và phát triển năng lực người học ở trường phổ thông*. NXB Đại học Sư phạm.
- [5] Lưu Xuân Mới (2000). *Lí luận dạy học đại học*. NXB Giáo dục.
- [6] Mai Văn Trinh - Trần Đức Khoản (2015). *Xây dựng tài liệu tự học theo module học phần Vật lí đại cương trong dạy học ở các trường đại học*. Tạp chí Khoa học giáo dục, số 119, tr 19.
- [7] Trần Đức Khoản (2016). *Xây dựng tài liệu tự học có hướng dẫn theo module học phần vật lí đại cương cho sinh viên đại học ngành kĩ thuật*. Tạp chí Khoa học giáo dục, số 118, tr 25.
- [8] Đình Quang Báo (chủ biên) - Nguyễn Thanh Bình - Nguyễn Thị Kim Dung - Hà Thị Lan Hương - Vũ Thị Sơn (2016). *Chương trình đào tạo giảng viên đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục phổ thông*. NXB Đại học Sư phạm.
- [9] Bộ GD-ĐT (2014). *Công văn số 5555/BGDĐT-GDTrH ngày 08/10/2014 về việc hướng dẫn sinh hoạt chuyên môn và về đổi mới phương pháp dạy học và kiểm tra, đánh giá; tổ chức và quản lí các hoạt động chuyên môn của trường trung học/trung tâm giáo dục thường xuyên qua mạng*.
- [10] <https://classroom.google.com/>
- [11] Đình Quang Báo - Nguyễn Đức Thành (2006). *Lí luận dạy học Sinh học (Phần Đại cương)*. NXB Giáo dục.
- [12] Trần Bá Hoàn (2007). *Đổi mới phương pháp dạy học, chương trình và sách giáo khoa*. NXB Đại học Sư phạm.